

С Т А Н О В И Щ Е

**От: проф. д-р. ТАТЯНА ХУБЕНОВА-ДЕЛИСИВКОВА, Институт за
икономически изследвания на БАН**

**Относно: дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Световно
стопанство и МИО“**

Автор на дисертацията: Магдалина Иванова Генова

**Тема на дисертацията: Аутсорсингът - фактор за конкурентоспособни
иновационни решения в международния бизнес**

Научен ръководител: проф. д.ик.н. БИСТРА НИКОЛОВА БОЕВА

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури за защита на дисертацията съгласно Заповед № 3313/05.12.2023 г. на Зам. ректора по НИД и международно сътрудничество на УНСС и решение на Научното жури (Протокол № № 82 /18.12.2023 г.). На основание чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3, чл. 31 от ППЗРАСРБ и чл. 100 от Правилника за учебната дейност на УНСС, Заповед № 1336/18.05.2022 г. на Ректора на УНСС. Становището е разработено съобразно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и на основание чл.25 от ЗРАСРБ и чл.35 от Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС.

1. Информация за дисертанта

Авторът на дисертационния труд Магдалина Генова е задочен докторант в катедра „Международни икономически отношения и бизнес“ на УНСС в периода 2015-2024г. Тя има завършена бакалавърска степен по ”Международни икономически отношения” в УНСС (2003 – 2007г.) и магистърска степен по „Международен бизнес“, в УНСС (2008-2010). Докт.М.Генова заедно с това има завършена магистърска степен по френска филология с втора специалност испанска филология (1994-1999г.) в Софийски университет „Климент Охридски“. Средното си образование тя е завършила във френската езикова гимназия „А. de Lamartine“ в София в периода (1989-1994 г).

От 2015 г. със Заповед № 882 от 14.04.2015г.на Ректора на УНСС се обучава в докторската програма по „МИО и бизнес“ на катедра „МИО и международен бизнес, на УНСС. Участва в управлението на редица фирми и показва последователност в реализацията си с над 20 години професионален опит в български и транснационални корпорации с различен размер (“Киров” АД, CSC, DXC, SoftwareOne, HeleCloud) в управлението на дигитална трансформация и разработка и приложение на различни иновативни софтуерни приложения и системи за бизнеса за клиенти от различни индустрии – производство, застраховане, финанси, ИТ и др. Това безспорно дава възможност на докторантаката М.Генова с предлагания дисертационен труд да допринесе за развитие на теоретичната база в областта на аутсорсинга и иновациите чрез уникална гледна точка и натрупани с годините знания Притежава професионален опит на менажер и с кариерното си развитие до настоящата си позиция на старши

ръководител на ИТ проекти и програми показва високо качество на професионални умения по проектни дейности в ИТ сектора. Владее английски, френски, испански, руски език. Притежава международно признати технически сертификати в областта на управление на ИТ сектора (Project Management Professional (PMP), лиценз № 1869278 , Professional Scrum Master II (PSM II), Certified SAFe 5 SASM , AWS Certified Cloud Practitioner).

2. Изпълнение на минималните държавни изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от катедра „МИО и бизнес“ на УНСС с решение на Катедрения съвет на катедра „Международни икономически отношения и бизнес“ (Протокол № 412/28.11.2023г.) и решение на Факултетния съвет на Факултет Международна икономика и политика (Протокол № 4/28.11.2023г.) при УНСС. Докт. М.Генова е представила всички необходими документи за защитата в изпълнение на минималните държавни изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност, „Световно стопанство и МИО“. Представеният дисертационен труд и приложените документи потвърждават, че докт. М.Генова отговаря напълно на посочените изисквания да аспирира за защита на научната степен „доктор“.

3. Обща характеристика на дисертацията

Дисертационният труд на докт. М.Генова е посветен на анализа на съвкупност от проблеми на аутсорсинга на стратегически иновации, които са свързани със създаването на иновативна стойност. На тази основа анализът в дисертацията се концентрира върху теоретико-методологическите предпоставки на приложението на аутсорсинга, и на основа познаване на възможностите на конвенционалната трактовка на аутсорсинга се предлага актуална трактовка на аутсорсинга с извеждане и обосноваване на открояващи се проблеми на примера на МСП в ИТ сектора и формулиране на приложни оценки и перспективни решения като иновации на примера на добри практики и стимулиране на използването им чрез набор от бизнес модели, съчетани с избор на конкретни решения. Дисертацията има обем от 277 страници, от които 227 страници изложение като основен текст, 14 страници списък на използваните източници и 34 страници приложения. Изложението съдържа 16 фигури, 16 таблици и 14 приложения. Приложенията съдържат 1 сравнителен анализ между аутсорсинг и офшоринг, 5 таблици за видове аутсорсинг според дейностите, 1 таблица за видове аутсорсинг и анализ на аутсорсинг сектора в България, 1 таблица с резултати от пазарно проучване, 7 транскрипции от полуструктурирани интервюта с резултати от кодифициране с респонденти и 1 таблица с резултати от качествен анализ по категории и кодове на данни от интервюта

Структурата на дисертацията включва увод, три глави и заключение, списък с използвана литература и приложения. Използваните източници включват 20 литературни заглавия и онлайн източника на български език и 190 заглавия и онлайн източника на английски език.

Фокусът на изследването е поставен върху въпросите на аутсорсинга на стратегически иновации, особено в контекста на постигане на конкурентоспособност и стратегическите цели на фирмата. Като има предвид положителния опит на български фирми от ИТ сектора, основателно докт. М.Генова мотивира избора на темата с необходимостта от цялостно изследване, което да се фокусира конкретно върху

мотивите на малките и средните предприятия (МСП) да пристъпят към аутсорсинг на разработка на нов ИТ продукт и комплексното взаимодействие на това решение с иновациите и конкурентоспособността на компанията в международния бизнес. Въпреки, че аутсорсингът на информационни технологии е един от основните обекти на научен интерес при изследване на прехвърлянето на дейности (Dibbern et al., 2012), фокусът обичайно пада върху стратегията на компанията за постигане на оптимизация на разходите и оперативна ефективност чрез прехвърляне на дейности и участие в глобалните вериги на стойността. Аутсорсингът на дейностите по разработване на нови ИТ продукти, особено такива със силно иновативен характер е все още по-слабо застъпен в научните разработки в областта на международния бизнес. Темата е от актуален интерес през последните години не само за управленската практика, но и от изследователски академичен интерес към иновациите и създаването на иновативна стойност в международен контекст. Въздействието на аутсорсинга върху създаването на иновативна стойност и цялостната конкурентоспособност на компанията досега е недостатъчно разработена проблематика и това прави дисертационният труд особено актуално изследване. Иновативната стойност може да се прояви в различни форми, като в международния бизнес тя е от решаващо значение за запазване на конкурентоспособността в един глобализиран свят.

Избраната структура съответства напълно на основната цел и дефинираните задачи на изследването.

4. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Акцентира се върху: постигнатите основни научни и/или научно-приложни резултати; използваната методология; изпълнението на поставените цел и задачи.

Дисертационният труд на докт.М. Генова е организиран като структура да представи в логическа последователност постигнатите от изследването цел и задачи с конкретни научни и научно-приложни резултати. По същество дисертационният труд предлага изследване, в което е доказана убедително основната теза на докторантката докт.М.Генова относно *важността на стратегическото решение на компаниите за международен аутсорсинг чрез иновационни дейности да постигнат промяната на парадигмата за ресурсното осигуряване при аутсорсинга и да повишат международната му конкурентоспособност.*

В дисертацията е обоснована детайлно актуалността и значимостта на тематиката и са дефинирани точно обектът, предметът, целите и задачите на изследването. **Обект на дисертационния труд** е иновационният ИТ аутсорсинг в международния бизнес и неговите характерни особености в контекста на повишаване на конкурентоспособността. Обоснован е ясно и **предметът на изследването** - влиянието на иновационния аутсорсинг върху пазарната конкурентоспособност на на компаниите, опериращи зад граница. В логическа последователност на направеното изследване е постигната *основната цел* на дисертационния труд: на базата на проучените теоретични постановки и на ключовите констатации от изследваните казуси и проведените интервюта да се анализира спецификата на връзката между иновационния аутсорсинг и международната конкурентоспособност. Убедително са постигнати анализ и решения на поставените *задачи*:

Направен е съдържателен преглед на теоретичните възгледи за аутсорсинга с фокус върху иновационния аутсорсинг при информационните технологии и неговата взаимовръзка със стратегията на фирмата. Докт.М.Генова показва добросъвестно проучване на специализираната литература и интерпретация на основните термини и техните дефиниции, които са важни за анализа на избраната

тема и научно-приложната стойност на проведените проучвания и извършения анализ.

Доказването на основната теза на докт. М. Генова се основава на коректно проведеното емпирично изследване чрез проучване и анализ на 2 казуса от международен бизнес с аутсорсинг: (1) чужда компания (МСП), които е избрала българска ИТ компания (МСП) като партньор и доставчик за разработка на иновативен и уникален софтуерен продукт, който да даде предимство на компанията-възложител на пазара в САЩ; (2) чужда компания (ТНК) с централа в САЩ и развоен център в България, които е избрала френска ИТ компания като партньор и доставчик за разработка на иновативен и уникален софтуерен продукт, който да даде предимство на компанията-възложител на пазара във Франция.

- Направени са аргументирано препоръки към български компании, ангажирани като аутсорсинг партньори, и към държавни и местни институции, с цел да засили позицията на страната като привлекателна аутсорсинг дестинация за иновационен аутсорсинг и развойни дейности в областта на информационните технологии.
- Доказана е убедително хипотезата, че потенциалните предимства, свързани с аутсорсинга на дейности по разработката на иновативни продукти, включително достъпа до специализирани умения, ускоряване на времето за пускане на пазара и бързата разработка на уникален продукт, превишават потенциалните рискове и предизвикателства, които могат да възникнат от сътрудничеството с външни партньори, като потенциална загуба на интелектуална собственост, контрол и други.
- Добре са систематизирани прилаганите изследователски методи и са описани накратко по вид и структура. *Методологията* на изследването е съобразена с неговия *иновационен характер* и се основава на комбинация от *аналитичен инструментариум*. Достойнство на избраната теоретико-методическа рамка е и приложената методика на провеждане на полу-структурирани интервюта с респонденти - мениджъри и технически лица, които отговарят за вземане на решение в малка компания-възложител с цел да се установят техните мотиви, предизвикателствата и рисковете, пред които са изправени, факторите за решения за избор разработка на иновативен ИТ продукт (вътрешно или чрез аутсорсинг) посредством качествен и количествен анализ;
- Посочени са коректно най-важните ограничения на анализа, в т.ч. относно информационната основа на изследването.

Достойнството на анализа в Първа глава е, че представя аргументирано теоретико-методологическите основи за разкриване на характеристиките, еволюцията и значението на аутсорсинга от относително семпъл механизъм за оптимизиране на разходите до стратегически организационен подход, основан на иновациите, който е решаващ за оцеляването и конкурентоспособността на фирмата. Изследваните теоретични постановки са инструментални за стратегическата трактовка на взаимодействието между аутсорсинга и международния бизнес в хода на иновационния преход в съвременната икономика. Показано е дълбочинно познаване на теоретичните рамки и концепциите, които изследват аутсорсинга, които включват перспективи като OLI парадигмата, икономика на транзакционните разходи, теория на конкурентното предимство, теория, базирана на ресурсите, теория на конкуренцията, базирана на компетентности, теория на динамичните способности, теория за глобална верига на

стойността, мрежови теории, теории, базирани на знанието, теория за отворените иновации и теорията за стратегическите предимства.

В *глава втора* е направен анализ с научно-приложни резултати и приноси за стратегията на иновационния аутсорсинг и различните аспекти на иновациите в информационните системи и технологии, тяхната роля в стратегията на компанията, динамичните ИТ способности и аргументите в полза и против аутсорсинга на ИТ дейности. Положително е, че се обръща внимание на рисковете, предизвикателствата и стратегическите последици при реализация на международния бизнес с иновации. *Трета глава* е изцяло практико-приложна. В нея са представени резултатите от изследване на два казуса, качествен и количествен анализ на проведените дълбочинни интервюта и анализ на ключовите констатации през призмата на теоретичните и практическите концепции, изследвани в предходните глави., ограниченията на изследването, насоки за бъдещи изследвания и препоръки, включително конкретни насоки за български фирми и институции.

Със *заключението* на този дисертационен труд се верифицира основната теза и хипотезите на дисертационния труд. Списъкът с използваната литература съдържа заглавия на български и чужди научни публикации, както и официални документи на ЕС, което показва, че изследването се базира на много добра информационна осигуреност.

5. Оценка на изследователските резултати и научните приноси

Най-важните постижения на дисертацията се изразяват в следните научни приноси:

- Обосновават се актуалните характеристики на иновационния аутсорсинг на основа на систематизирани теоретико-методологически концепции относно същността и еволюцията на международния аутсорсинг. Това дава възможност да бъдат дефинирани стратегическо значимите движещи сили по отношение на иновационния аутсорсинг. Доказана е смяната на парадигмата по отношение на ресурсната характеристика на аутсорсинга - от традиционните ресурси и фактори на производство се проследява утвърждаването на ресурса знание (компетенции, способности и иновационен капацитет) като фактор за стратегическо решение за прехвърляне на дейности в международния бизнес.
- В теоретико-приложен аспект дисертационният труд изследва и доказва ключовата роля на основните механизми и фактори при иновационния аутсорсинг. Доказани са механизми и инструментариум на ИТ стратегията и необходимостта от оперативната организация на управление на иновационния аутсорсинг за постигане на международна конкурентоспособност.
- Научно-приложни приноси са направените препоръки към бизнеса на основа на задълбочен анализ и познаване на ИТ сектора за прилагане на иновационния аутсорсинг с цел повишаване на международната конкурентоспособност. Това има практическа приложна стойност за развитието на ИТ иновациите в частния и публичен сектор.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Магдалина Генова е представила за рецензиране 3 публикации по темата на дисертационния труд, както следва:

- *Възможности за постигане на иновации чрез аутсорсинг, Сборник "Членството на България в Европейския съюз: девет години по-късно", УНСС, София, 2017 г.*
- *Връзка между аутсорсинг и иновации при информационните технологии, Сборник "Членството на България в Европейския съюз: девет години по-късно", УНСС, София, 2018 г.*

• *Връщането на дейности при транснационалните корпорации – теоретични и терминологични рамки, Сборник "Членството на България в Европейския съюз: дванадесет години по-късно", УНСС, София, 2020 г.*

Може да се направи изводът, че публикациите представят значими резултати от дисертацията, което е достойнство на докт. М.Генова.

7. Оценка на автореферата и авторските приноси

Авторефератът на дисертацията е в обем от 45 страници. В него е направена обща характеристика на дисертационния труд и е описана неговата структура. Представено е кратко изложение на дисертацията по глави, като е акцентирано върху основните изводи от теоретичния и емпиричния анализ. Приложена е справка за основните научни приноси на дисертационния труд, както и списък на свързаните с нея публикации на автора. Общата ми оценка за автореферата е, че той представя добре основните достойнства на представеното изследване в дисертационния труд.

Приемам напълно претендираните в Автореферата научни приноси за авторско дело на докт.М.Генова

8.Критични бележки, въпроси и препоръки

Позволявам си да препоръчам на докт.М.Генова да продължи научните си търсения в областта на развитие на иновативна стойност на продуктите на МСП и повишаване на международната конкурентоспособност на фирмите. Препоръчвам в тази връзка докт.М.Генова да направи публикации на основа на анализа и приложението на международни сравнения с добри практики за аутсорсинга, както и с прилагане на политики за неговото стимулиране на национално равнище.

Предвид полезността на приложното значение на препоръките, които са дадени в дисертацията, препоръчвам публикацията на дисертационния труд.

Това ще допринесе за насърчаване напредъка в ИТ сектора в избраната проблематика, която се очертава да бъде една от най-актуалните и най-широко дискутираните в икономическата теория и практика.

Заклучение

Представеният труд на докт.М.Генова има достойнствата на самостоятелно теоретико-методологически издържано аналитично изследване на аутсорсинга и международната му конкурентоспособност чрез създаване на иновативна стойност. Постигнати са изследователски резултати, които представляват научно-приложни постижения и разширяват и обогатяват съществуващите знания в областта на стратегическото управление на международния бизнес аутсорсинг и стимулиране на прилагането на иновации.

Потвърждавам положителната си оценка на представения дисертационен труд и с пълна убеденост препоръчам на членовете на уважаемото Научно жури да присъди единодушно и убедено на Магдалена Генова образователната и научна степен "доктор" в професионално направление 3.8. "Икономика", научна специалност "Световно стопанство".

8 февруари 2024г.

Рецензент:

/Проф.д-р Татяна Хубенова-Делисивкова/